

Дата: 16.10.2023

Група: 2М-1

Предмет: Статистика

УРОК 39

ТЕМА: «СТАТИСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

МЕТА:

- Розглянути завдання статистики ефективності фінансової діяльності
- Вивчити завдання статистики щодо фінансових ресурсів
- Опанувати показники оборотності коштів
- Виховати інформаційно-освічену особу, цікавість до обраної професії, дисципліну та уважність

Вивчення нового матеріалу:

В умовах ринкової економіки завершальну оцінку будь-якої діяльності дають на підставі фінансових показників. Як абсолютних, таких, наприклад, як дохід чи прибуток, так і відносних — таких, як показники рентабельності (під ними розуміють показники ефективності використання фінансових ресурсів).

І хоча загальний підхід до розуміння та розрахунків цих показників давно визначений, їх склад (зрозуміло, що це стосується показників доходу та прибутку) в умовах перехідної економіки України постійно змінюється. Тому розглядатимемо тут використання статистики не щодо одержання кількісних значень показників, а щодо можливостей аналізу і прогнозування тих показників, які вже розраховані згідно з чинними в даний момент інструкціями та методиками Державного комітету статистики, Національного банку та Міністерства фінансів. Виходитимемо з того, що попри національні особливості та тимчасові чинники, дохід — це вся сума грошових надходжень фірми (галузі, держави) за звітний період незалежно від джерел фінансування; прибуток — різниця між доходом та видатками, яка залишається в розпорядженні його власника.

Під видатками в загальновідомому значенні цього слова розуміють обов'язкові платежі, які має виконати фірма у звітному періоді щодо партнерів, клієнтів та держави.

Отже, видатки включають плату за придбану сировину, матеріали, паливо, інструменти, використану енергію, виплачену зарплату, нарахування амортизації і т. ін. — усе, що ми називаємо виробничою собівартістю, а також повернення боргів та процентів за ними і сплату податків різних видів (причому частина з них — такі як, наприклад, податок на додану вартість та акцизний збір — ураховуються в собівартості продукції).

Головне завдання статистики щодо фінансових ресурсів, як і в будь-якого економічного дослідження, з'ясувати:

- під впливом яких факторів змінюються показники, що їх характеризують;
- на які з них підприємство спроможне впливати, а які є так званими зовнішніми, тобто тими, рівень яких змінюється поза межами підприємства, а сама фірма має лише враховувати цю зміну у своїй діяльності;
- який рівень впливу першої та другої групи факторів та кожного фактора окремо на показники діяльності (тобто і на саму діяльність) підприємства;
- якого рівня внутрішніх факторів треба досягти, щоб показники діяльності в плановому періоді становили певну очікувану величину;
- як спрогнозувати тенденцію зміни значень зовнішніх факторів, щоб урахувати також їх вплив на очікувані результати діяльності фірми.

Не ставлячи перед собою і не розв'язуючи цих проблем, жоден керівник не зможе досягти головної мети будь-якої діяльності — роботи фірми зі сталою і високою ефективністю.

Методи, які необхідно застосувати для їх розв'язання, нам відомі:

- групування та дисперсії — для виявлення визначальних факторів;
- кореляції та регресії — для оцінювання рівня впливу цих факторів;
- індексного аналізу — для встановлення міри впливу в разі функціональної залежності;
- моделювання та прогнозування — для розрахунків очікуваних значень показників, які перебувають у стохастичній залежності від визначальних факторів.

У тому, що стосується доходу, таких факторів — два, і вони наперед відомі, бо входять до складу формули розрахунку головної складової доходу — виручки від реалізації продукції. Ця частина доходу залежить від кількості реалізованої продукції q та її ціни p . На макрорівні ці два показники між собою пов'язані кривою попиту: чим нижча ціна — тим вищий попит на продукцію. Але обидва вони обмежені: ціна — собівартістю продукції, а обсяг продукції — потужністю підприємства. Ці обмеження є внутрішніми. На розглядувані фактори, як уже зазначалося, впливають також зовнішні обмеження: ринкова ціна та рівень задоволення попиту. Тобто, коли можна продати всю продукцію, вироблену при певному використанні потужності підприємства, ціна на неї відповідатиме ринковій ціні, а тому вплив обох складових — p та q — на дохід фірми можна досить точно спрогнозувати, вивчаючи і прогножуючи кон'юнктуру ринку (про це докладніше буде сказано далі).

У такому разі аналіз і прогнозування прибутку зводяться до вивчення зміни собівартості продукції і впливу на неї визначальних факторів, основним з яких, як ми знаємо, є ефективність використання ресурсів. Про застосування статистичних методів для вивчення впливу зміни ефективності праці та матеріальних ресурсів ішлося раніше.

Фінансові ресурси підприємства — це оборотні кошти. Оборотність оборотних коштів і є характеристикою їх ефективності з таких міркувань:

1) у разі прискорення оборотності можна за рахунок меншого обсягу фінансових ресурсів забезпечити безперервність виробництва для вироблення заданого обсягу продукції;

2) у разі зменшення оборотності з процесу обігу виключається (заморожується, найчастіше у запасах сировини та готової продукції) певна частина фінансових ресурсів, що, з одного боку, знижує інвестиційну привабливість фірми, а з іншого — провокує або зменшення виробництва, або залучення за плату додаткових фінансових ресурсів; через це, зрештою, прибуток фірми знижується.

Для характеристики оборотності оборотних коштів використовують два види показників.

1. Специфічні показники:

кількість оборотів оборотних коштів за певний період

$$K_o = \frac{\text{Вартість реалізованої продукції}}{\text{Середній залишок оборотних коштів}} = \frac{P}{\bar{З}}$$

(проблема полягає в порівнянні інтервального показника P з моментним $\bar{З}$; як ми знаємо, ця проблема вирішується розрахунком $\bar{З}$ на підставі індивідуальних значень $З$ на окремі дати періоду);

тривалість одного обороту (у днях):

$$O = \frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_o} = \frac{Д}{K_o} = \bar{З} : \frac{P}{Д}$$

2. Показники, аналогічні показникам фондо- чи матеріаломісткості продукції: коефіцієнт завантаженості оборотних коштів $K_3 = \frac{\bar{З}}{P}$, який характеризує обсяг оборотних коштів, що припадає на 1 грн. реалізованої продукції.

Результатом прискорення або уповільнення оборотності оборотних коштів є вивільнення (

– $\Delta\bar{З}$) або необхідність додаткового залучення ($\Delta\bar{З}$) оборотних коштів, що вплине на собівартість продукції, прибуток та ефективність фірми:

$$\Delta\bar{З}_1 = (O_1 - O_0)\bar{P}_1,$$

де \bar{P}_1 — середній обсяг реалізації продукції в розрахунку на один день періоду.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. За рахунок яких джерел поповнюються оборотні кошти?
2. Від чого залежить необхідний для забезпечення процесу виробництва обсяг окремих елементів оборотних коштів?
3. Як описати взаємозв'язок між показниками обігу оборотних коштів — швидкістю та часом обігу?
4. Чи можна вплинути на структуру оборотних коштів і як у бік збільшення швидкості їх обігу?

Домашнє завдання:

- Законспектувати матеріал уроку
- **Горкавий В. К.** Статистика : Підручник. Третє вид., переробл. і доповн. /К.: Алерта, 2019 §19
- Для зворотнього зв'язку використовувати e-mail: 2573562@ukr.net